वैश्यस्त्रयो वर्णा द्विजातयः Ms. 10. 4. The Mahābhārata (Śāntiparvan) says: ब्राह्मणानां क्षतत्राणात्ततः क्षत्रिय उच्यते। –2 A kind of horse; क्षत्रिया वह्निसंभवाः Śālihotra, Appendix II, 14. **–यम्** The rank or power of the Kṣatriya class; Rv. 4. 12. 3. **–Comp. –धर्मः** See क्षत्रधमः; Ms. 10. 81. **–हनः (–णः)** an epithet of Paraśurāma; Mb. 5. 178. 89.

क्षत्रियका, क्षत्रिया, क्षत्रियिका A woman of the Kṣatriya caste; Mb. 1. 2. 318.

क्षत्रियाणी [P. IV. 1. 49. Vārt. 7] 1 A woman of the Kṣatriya caste. –2 The wife of a Kṣatriya.

क्षत्रियी The wife of a Kṣatriya.

क्षद् 1 Ā. (क्षदते) Ved. 1 To cut. –2 To kill; जारः कनीन इव चक्षदान Rv. 1. 117. 18. –3 To consume, eat; Rv. 1. 25. 17. –4 To cover, protect. –5 To distribute (food); तस्मै घृतं सुरां मध्वन्नमन्नं क्षदामहे Av. 10. 6. 5.

क्षदनम् 1 Carving, dividing, tearing. –2 Eating.

क्षद्मन् *n.* [क्षद् भक्षणे मनिन्] 1 Water. –2 Food.

क्षन्द् See क्षुन्द् below.

क्षप् 1 U. (क्षपति-ते, क्षपित) To fast, to be abstinent; अरण्ये काष्ठवत्त्यक्त्वा क्षपेयुस्त्र्यहमेव च Ms. 5. 69. –*Caus.* or 10 U. (क्षपयति-ते, क्षपित) 1 To throw, send, cast. –2 To miss.

क्षपित *a.* Destroyed, diminished; क्षपिता तद्विटपाश्रया लता R. 8. 47; Bhāg. 4. 31. 6.

क्षप् *f.* Ved. 1 Night. –2 A measure of time. –3 Darkness; क्षपो जिन्वन्तः पृषतीभिर्ऋष्टिभिः Rv. 1. 64. 8. –4 Water.

क्षपः Water.

क्षपणः A Bauddha mendicant. **–णम्** 1 Defilement, impurity (अशौच); सब्रह्मचारिण्येकाहमतीते क्षपणं स्मृतम् Ms.5.71. –2 Destroying, suppressing, expelling. –3 Fasting; चतुर्थभक्तक्षपणं वैश्ये शूद्रे विधीयते Mb. 13. 106. 13. –4 Abstinence, chastisement of the body.

क्षपणकः A Bauddha or Jaina mendicant; नग्नक्षपणके देशे रजकः किं करिष्यति Chān. 110; कथं प्रथममेव क्षपणकः Mu.4.

क्षपणी 1 An oar. –2 A net.

क्षपण्युः An offence.

क्षपा [क्षपयति चेष्टाम्; क्षि-णिच् अच्] 1 A night; विगमयत्युन्निद्र एव क्षपाः Ś. 6. 5; R. 2. 2; Me. 112. –2 Turmeric. **–Comp. –अटः, –चरः** 1 night-stalker. –2 a demon, goblin; ततः क्षपाटः पृथुपिङ्गलाक्षैः Bk. 2. 30; 5. 64; 8. 56; दनुजः स्विदयं क्षपाचरो वा Ki. 13.8; Rām. 5.2.53. **–आन्ध्यम्** night-blindness. **–करः,–नाथः** 1 the moon; क्षिप्रं क्षपानाथ इवाधिरूढः Śi. 3. 22. –2 camphor. **–घनः** a dark cloud. **–चरः** a demon, goblin.

क्षम् 1 Ā., 4 P. (क्षमते, क्षाम्यति, चक्षमे, चक्षाम, क्षान्त or क्षमित) 1 To permit, allow, suffer; अतो नृपाश्चक्षमिरे समेताः स्त्रीरत्नलाभं न तदात्मजस्य R. 7. 34; 12. 46. –2 To pardon, forgive (as an offence); क्षान्तं न क्षमया Bh. 3. 13; क्षमस्व परमेश्वर; निघ्नस्य मे भर्तृनिदेशरौक्ष्यं देवि क्षमस्वेति बभूव नम्रः R. 14. 58. –3 To be patient or quiet, wait; स मुहूर्तं क्षमस्वेति (v. l. सहस्वेति) द्विजमाश्वास्य दुःखितम् R. 15.45. –4 To endure, put up with, suffer; अपि क्षमन्तेऽस्मदुपजापं प्रकृतयः Mu. 2; नाज्ञाभङ्गकरान् राजा क्षमेत स्वसुतानपि H. 2. 105. –5 To oppose, resist; Rām. 7. 58. 6. –6 To be competent or able (to do anything); ऋते रवेः क्षालयितुं क्षमेत कः क्षपातमस्काण्डमलीमसं नभः Śi. 1. 38, 9. 65. –*Caus.* To beg pardon, forgive; एकोऽथवाप्यच्युत तत्समक्षं तत्क्षामये त्वामहमप्रमेयम् Bg. 11. 42.

क्षन्तव्य *pot. p.* 1 To be borne or endured. –2 Pardonable, fit to be forgiven; उक्तं मया प्राक्क्षन्तव्यमेतस्मान्मेऽपराधतः Ks. 119. 53.

क्षन्तृ *a.* [क्षम्-तृच्] Patient, enduring, forbearing, submissive.

क्षम् *f.* Ved. The ground, earth.

क्षम *a.* [क्षम्-अच्] 1 Patient (said of the earth); विमृग्वरीं पृथिवीमा वदामि क्षमां भूमिं ब्रह्मणा वावृधानाम् Av. 12. 1. 29. –2 Enduring, submissive; अतोऽत्र किंचिद्भवतीं बहुक्षमाम् Ku. 5. 40. –3 Adequate, competent, able (with gen., loc., inf. or in comp.) मलिनो हि यथादर्शो रूपालोकस्य न क्षमः Y. 3. 141; सा हि रक्षणविधौ तयोः क्षमा R. 11. 6; हृदयं न त्वबलम्बितुं क्षमाः R. 8. 60; गमनक्षम, निर्मूलनक्षम &c. –4 Appropriate, fit, proper, suitable; तन्नो यदुक्तमाशिवं न हि तत्क्षमं ते U. 1. 14; आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः R. 1. 13; Ś. 5. 27. –5 Fit for, capable of, suited to; उपभोगक्षमे देशे V. 2; तपःक्षमं साधयितुं य इच्छति Ś. 1. 18; स्पर्शक्षमं रत्नम् 1. 27; 7. 5. –6 Bearable, endurable. –7 Favourable, friendly. –8 Worthy; यूयमेव स्तवक्षमाः Mv. 1. 26. **–मम्** 1 Propriety, fitness. –2 Battle, war. **मः** N. of Śiva.

क्षमणीय *a.* 1 To be borne, patiently borne. –2 To be pardoned or forgiven.

क्षमा [क्षम्-अङ्] 1 Patience, forbearance, forgiveness; क्षमा सत्यं दमः शमः Bg. 10. 4, 34; 16, 3; क्षमा शत्रौ च मित्रे च यतीनामेव भूषणम् H. 2; R. 1. 22; 18. 9; तेजः क्षमा वा नैकान्तं कालज्ञस्य महीपतेः Śi. 2. 83. –2 The earth. –3 The number 'one'. –4 An epithet of Durgā. **–Comp. –जः** the planet Mars. **–भुज्, –भुजः** a king. **–भृत्** *m.* 1 a mountain. –2 a prince; प्रातिष्ठन्त क्षमाभृताम् Śi. 19. 30.

क्षमावत्, क्षमान्वित, क्षमायुक्त *a.* 1 Patient, indulgent. –2 Knowing what is proper or right; Rām. 5.

क्षमापयति Den. P. To ask any one's pardon, beg pardon; क्षमापय महाभागं ततः शान्तिर्भविष्यति Bhāg. 9. 4. 71.

क्षमापनम् Begging pardon. क्षमापनैश्च सा देवी प्रसन्नवदनाम्बुजा Parṇal. 4. 47.